

Cuprins

Abrevieri	5
Prefață	15
Prolegomene	21
1. Considerații liminare.....	21
2. Scop, timp – atribute ale bunurilor și ale Bisericii	23
3. Plan	25

TITLUL I

CAPITOLUL I

EXCURS ASUPRA BUNURILOR TEMPORALE ÎN SFÂNTA SCRIPTURĂ, ÎN TRADIȚIA APOSTOLICĂ ȘI ÎN SCRIERILE

SFINȚILOR PĂRIȚI	27
§ 1. Cărarea spre Mântuire	27
4. Abordare teologică.....	27
5. Bunuri temporale	29
§ 2. Bunurile temporale în Sfânta Scriptură	31
6. Vechiul Testament.	31
7. Noul Testament.....	37
§ 3. Bunurile în Patristică	46
8. Sfinții Părinți.....	46

CAPITOLUL II

DREPTUL BISERICII DE A AVEA BUNURI TEMPORALE	58
§ 1. Bunurile materiale și dreptul Bisericii de a accede la ele.....	58
9. Introducere	58
10. Locul Bisericii în sistemul de drept	60
11. Locul dreptului bisericesc în sistemul general de drept și raporturile lui cu dreptul laic	60
12. Teoriile anticanonice	62
13. Teoriile apologetice.....	65
14. Natura dreptului Bisericii la un patrimoniu. Dreptul divin, dreptul natural și dreptul uman	70
15. Independența dreptului Bisericii de a apropria bunuri față de dreptul civil.....	75
16. Concluzii.....	78
§ 2. Canonizarea Legii Civile	79

17. Subsidiaritate și canonizare	80
18. Legislația Bisericii	86
19. Influența legislației civile în materia bunurilor temporale	87
20. Trimitere sau canonizare	88
21. Limitări ale principiului canonizării legii civile	93
22. Aplicarea legii canonice în legislația română	95
23. Concluzie	96

CAPITOLUL III

ISTORIC	98
24. Considerații liminare	98
25. Prima comunitate	98
26. Persoanele juridice în Biserică	99
27. Mijloacele de dobândire a patrimoniului bisericesc	102
28. Administrarea bunurilor bisericești	109
29. Înstrăinarea bunurilor bisericești	110

TITLUL II

CAPITOLUL IV

BUNURILE TEMPORALE	113
§ 1. Relevanța juridică generală a bunurilor. Lucruri. Bunuri. Clasificarea civilă a bunurilor	113
30. Introducere	113
31. Relevanța juridică generală a bunurilor. Lucruri. Bunuri	113
32. Lucrurile	115
33. Bunuri	123
34. Clasificarea civilă a bunurilor	129
35. Bunuri în comerț, bunuri în afara comerțului	131
36. În funcție de starea fizică a bunurilor	133
37. Bunuri imobile și bunuri mobile	134
38. Bunurile imobile	136
39. Bunurile mobile	144
40. Bunuri fungibile și bunuri nefungibile	148
41. Bunuri consumptibile și bunuri neconsumptibile	149
42. Drepturi reale și drepturi de creanță	150
43. Comparație între drepturile reale și drepturile de creanță	150
§ 2. Relevanța generală a bunurilor în dreptul canonic. Clasificarea bunurilor bisericești în sens larg	154
44. Introducere	154
45. Conceptul general de bunuri temporale. Lucruri, bunuri, în înțelesul dreptului canonic	155

46. Lucruri	156
47. Conceptul de bunuri ecleziastice	160
48. Finalitatea ca criteriu al ecleziasticității bunurilor	160
49. Apartenența juridică, semn al ecleziasticității	162
50. Bunuri ecleziale – o nouă categorie de bunuri	169
51. Clasificarea bunurilor temporale în dreptul bisericesc ortodox și în cel catolic în bunuri sacre și bunuri comune	171
52. Sacralitate. Istoric	171
53. Bunuri sacre, sfințite, comune	173
54. Bunuri prețioase	182

CAPITOLUL V

FUNDAMENTUL ȘI CLASIFICAREA TITULARILOR BUNURILOR

TEMPORALE ÎN BISERICĂ	186
55. Prolegomene	186
56. Istoric	188
57. Regimul general al persoanelor juridice ca și titulare de bunuri temporale în Biserica Catolică și în cea Ortodoxă.....	192
58. Persoane juridice, persoane morale.....	194
59. Persoane juridice ecleziastice, persoane juridice non-ecleziastice	199
60. Universalități de persoane, universalități de bunuri	203
61. Perpetuitatea persoanei juridice în Biserică	206
62. Dihotomia public-privat în Biserică	212
63. Persoanele juridice publice	212
64. Persoanele juridice private	218
65. Asociațiile private	218
66. Asociațiile publice	225
67. Fundamentul juridic al înființării asociațiilor publice și regimul lor juridic	230
68. Asociațiile private	237
69. Asociațiile fără personalitate juridică	243
70. Fundamentarea naturii persoanelor juridice canonice.....	248
71. Teorii cu privire la personalitatea juridică	249
72. Fundamentarea persoanelor juridice în dreptul canonic. Concluzii	254
73. Regimul bunurilor temporale în funcție de titularitatea lor	256
74. Bunurile aparținând persoanelor juridice publice. Bunuri ecleziastice	256
75. Bunurile persoanelor juridice private. Bunuri ecleziale	258
76. Bunurile asociațiilor private fără personalitate juridică	262
77. Bunurile aparținând credincioșilor	262
78. Public – privat. Concluzii	264

TITLUL III

CAPITOLUL VI

DOBÂNDIREA BUNURILOR TEMPORALE	265
§ 1. Moduri de dobândire	265
79. Introducere	265
80. Diverse clasificări ale modurilor generale de dobândire a dreptului de proprietate sau a altor drepturi reale asupra bunurilor temporale	266
§ 2. Principiile inspiratoare ale normelor canonice privind dobândirea bunurilor temporale	271
81. Dreptul Bisericii de a dobândi bunuri și de a pretinde credincioșilor contribuții	271
82. Dreptul și obligația credincioșilor de a contribui la necesitățile Bisericii	274
§ 3. Modalitățile civile și canonice de dobândire a bunurilor temporale.....	277
83. Generalități	277
84. Modalitățile civile de dobândire a dreptului de proprietate	277
85. Modalitățile canonice de dobândire a bunurilor temporale	278
<i>A) DOBÂNDIREA PRIN CONTRIBUȚIE .....</i>	<i>279</i>
86. Dobândirea prin contribuție.....	279
87. Ofrandele spontane ale credincioșilor	279
88. Contribuțiile solicitate credincioșilor de către Biserică (subventiones rogatae)	283
89. Chetele (elemosine) sau contribuțiile generale	284
90. Colectele sau contribuțiile pentru inițiative determinate	288
91. Contribuțiile impuse	289
92. Impozitele	289
93. Taxele	290
<i>B) PRESCRIPTIA ÎN DREPTUL CANONIC, MIJLOC DE DOBÂNDIRE A BUNURILOR TEMPORALE .....</i>	<i>292</i>
94. Prolegomene	292
95. Excursus	294
96. Istoric	295
97. Biserica Ortodoxă Română	300
98. Uzucapiunea în sistemul legislației civile	301
99. Bunurile obiect al uzucapiunii	304
100. Bunurile bisericesti obiect al uzucapiunii	306
101. Prescripția specială jurisdicțională	308
102. Biserica Catolică	310
103. Unitatea sau dualitatea prescripției	311

104. Canonizarea legii civile în materia prescripției.....	314
105. Buna-credință	315
106. Bunurile temporale, obiect ale prescripției	323
107. Termenele de prescripție	327
108. Corelarea prescripției canonice cu dreptul român.....	328
<i>C) SUCCESIUNEA – MIJLOC DE DOBÂNDIRE A BUNURILOR</i>	
<i>TEMPORALE</i>	330
109. Succesiunea	330
110. Paupertatea monahilor, temei al succesiunii	331
111. Succesiunea asupra bunurilor aparținând episcopilor și cardinalilor în Biserica catolică	336
112. Succesiunea asupra bunurilor Ierarhilor și călugărilor în dreptul bisericesc ortodox	336
113. Succesiunile ierarhilor și ale călugărilor deschise anterior datei de 22 ianuarie 2008. Sediul materiei	337
114. Calitatea de Ierarh și proveniența bunurilor.....	338
115. Calificarea succesiunii Eparhiei	338
116. Succesiunea mănăstirilor la averea călugărilor	343
117. Succesiunile ierarhilor și ale călugărilor deschise ulterior intrării în vigoare a Statutului Bisericii Ortodoxe Române – 22 ianuarie 2008. Sediul materiei	343
118. Probleme de drept tranzitoriu.....	346
119. Succesiunile călugărilor și ierarhilor sub imperiul Noului Cod civil	347
120. Concluzii.....	349
<i>D) MONOPOLUL BISERICII ASUPRA PRODUCERII UNOR BUNURI</i>	
<i>TEMPORALE</i>	349
121. Activități de monopol	349
122. În loc de încheiere	350

CAPITOLUL VII

VOINȚELE PIOASE	352
§1. Sediul materiei	352
123. Generalități	352
124. Voințele pioase	353
§2. Noțiunile de voință pioasă și de cauză pioasă	355
125. Noțiunile de voință pioasă și cauză pioasă	355
126. Noțiunea canonică de „cauză pioasă”	355
§ 3. Elementele voinței pioase	358
127. Compoziția voinței.....	358
128. Intenția.....	359
129. Pietatea dispunătorului	360

130. Cauza pioasă	362
131. Relevanța legilor civile	368
§ 4. Actele de dispoziție „ <i>in bonum Ecclesiae</i> ”	369
132. „ <i>In bonum Ecclesiae</i> ”	369
§ 5. Sfera de aplicare a voințelor pioase	371
133. Exprimările voinței pioase	371
134. Donația.....	371
135. Donația pentru cauză de moarte.....	383
136. Testamentul	387
137. Fiducia	390
§ 6. Ierarhul – executor al voințelor pioase și alți executori	394
138. Executorii voințelor pioase.....	394
139. Concluzii.....	395

CAPITOLUL VIII

FUNDAȚIILE ÎN DREPTUL CANONIC	396
§ 1. Sediul materiei	396
140. Generalități	396
141. Sfera de aplicare a canoanelor referitoare la fundațiile pioase. Precizări juridico-canonice	399
§ 2. Fundațiile pioase autonome	400
142. Fundațiile în dreptul civil	400
143. Fundațiile în dreptul canonic	403
144. Disecția instituției fundației autonome.....	407
145. Natura juridică.....	407
146. Fondatorii	408
147. „Civilizarea” normelor canonice	409
§ 3. Fundațiile pioase neautonome	411
148. Generalități	411
149. Natura juridică a fundației pioase neautonome	414
150. Fundația-contract sinalagmatic oneros	415
151. Fundația-liberalitate	421
152. Fundația-fiducie (fideicomis)	423
153. Calificarea fundației pioase neautonome	423
§ 4. Funcționarea fundației	424
154. Funcționarea fundației.....	424
§ 5. Administrarea averilor fundațiilor, asociațiilor cu caracter religios și școlilor pentru pregătirea personalului bisericesc din Biserica Ortodoxă Română	425
155. Administrarea fundațiilor în dreptul bisericesc ortodox	425
§ 6. Reducerea, moderarea, comutarea sarcinilor în cazul fundațiilor referitoare la oficierea Sf. Liturghii.....	426

156. Modificarea sarcinilor	426
157. Concluzii.....	429

CAPITOLUL IX

ADMINISTRAREA ȘI ÎNSTRĂINAREA BUNURILOR TEMPORALE 430

§ 1. Administrarea bunurilor temporale	430
158. Noțiunea de administrare	430
159. Administrarea ordinară și administrarea extraordinară	436
160. Administrarea supremă	436
161. Administrarea mediată sau intermediară	438
162. Administrarea imediată sau directă.....	441
§ 2. Organizarea administrativă și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române. Competențele organelor administrative din Biserică ..	444
163. Biserica Ortodoxă Română	444
164. Organele deliberative centrale.....	445
165. Organele executive centrale.....	446
166. Organizarea locală a Bisericii Ortodoxe Române	449
§ 3. Organizarea administrativă și funcționarea Bisericii Catolice. Competențele organelor administrative din Biserică	458
167. Organizarea generală a Bisericii Catolice	458
168. Organizarea centrală a Bisericii Romano-Catolice. <i>Autoritatea Supremă în Biserică</i>	458
169. Organele adiacente	460
170. Structura teritorială a Bisericii Romano-Catolice	463
171. Structura organizatorică a Bisericii Române Unite cu Roma, Biserica Greco-Catolică.....	469
172. Considerații concludive în ceea ce privește administrarea bunurilor temporale.....	470
§ 4. Înstrăinarea bunurilor temporale	471
173. Generalități	471
174. Înstrăinare în sens restrâns și înstrăinare în sens larg.....	471
175. Fundamente comune înstrăinărilor (în special ale vânzării) în dreptul catolic și în cel ortodox.....	476
§ 5. Schimbarea, grevarea și înstrăinarea averii bisericești în Biserica Ortodoxă	478
176. Regimul bunurilor.....	478
177. Procedura înstrăinării bunurilor ecleziastice la nivelul Parohiilor	480
178. Procedura înstrăinării bunurilor ecleziastice la nivelul protopopiatelor și al mănăstirilor	486
179. Procedura înstrăinării bunurilor ecleziastice la nivelul Eparhiilor (art. 46-48 din Regulament).....	487

180. Procedura înstrăinării bunurilor ecleziastice la nivelul Patriarhiei (art. 49-54 din Regulament).....	488
§ 6. Înstrăinarea bunurilor temporale în Biserica Catolică.....	489
181. Fundamente. Procedură	489
§ 7. Limitări aduse de legislația laică circulației anumitor bunuri.....	495
182. Dreptul de preempțiune pentru anumite categorii de bunuri	495

CAPITOLUL X

BUNURILE TEMPORALE ALE BISERICII ÎN CONTEXTUL NOULUI

COD CIVIL	497
183. Generalități	497
184. Persoanele juridice în Noul Cod civil.....	498
185. Clasificarea bunurilor în Noul Cod civil.....	499
186. Scurtă privire asupra drepturilor reale în Noul Cod civil.....	502
187. Dreptul de proprietate privată	502
188. Clauza de inalienabilitate, limitare convențională a dreptului de proprietate.....	506
189. Reglementarea fiduciei în Noul Cod civil.....	506
190. Dobândirea proprietății bisericești prin uzucapiune în sistemul Noului Cod civil.....	510
191. Donația în Noul Cod civil.....	514
192. Contractul de vânzare-cumpărare	516
Concluzii	519
Bibliografie	526
Index alfabetic	552
Riassunto	568
Table des matières	576
Table of contents	586